

hardvereszközeitől függően, és az általa használt szabványok szerint nyomtatható ki vagy tölthető le.

Az INIST mint adatbázis-készítő és kiadó a bibliográfiai adatbázis-rekordokat SGML állományként kezeli, és képes teljes szövegű SGML adatbázisok fogadására és kezelésére.

A műszaki problémák megoldása mellett maradnak azonban gazdasági és jogi problémák, elsősorban a copyright. A kezdeti lépéseket már megtették a copyrightprobléma és az elektronikus dokumentumküldés jogdíjának megoldása felé. Az

INIST munkatársai szerint a kiadói láncban együttműködő partnerek közösen folytatnak kísérleteket a jövő gyakorlatának kialakítására, hogy a piacra gyakorolt hatásokat megismerjék, és valamennyi résztvevő közös érdekeit meghatározhassák.

/LUPOVICI, C.: Towards a full electronic information system at INIST. = Information Services & Use, 15. kötet. 3. sz. p. 229–236./

(Roboz Péter)

Műszaki könyvtárak Szlovákiában

A műszaki könyvtárak 1990-ig a központi irányítású, szigorúan hierarchizált (ágazatközi, ágazati, szakági és helyi intézményekből álló) tudományos-műszaki és gazdasági információs rendszer keretei között működtek, miközben működésüket bizonyos vonatkozásokban az 1959. évi könyvtári törvény is befolyásolta.

Szlovákia területén 1989-ben összesen 336 információs központ létezett. Közülük 3 volt ágazati, 87 szakági. Irányításuk szlovákiai letéteményesének szerepét a *Szlovák Műszaki Könyvtár* látta el.

A bársonyos forradalmat követően az információs rendszer gyorsan összeomlott, aminek sokféle oka volt (pl. megszűnt a szinte teljes körű állami finanszírozás, számos gazdaságirányítási szerv szűnt meg vagy alakult át, a piacgazdaságnak megfelelő decentralizáció ment végbe, nőtt a könyvtárközi együttműködés „szabadsága”, szétesett a rendszer tudományos-műszaki bázisa).

A műszaki könyvtárak-információs munkahelyek számbeli csökkenése Csehország és Szlovákia szétválása óta is folytatódik. 1995-ben Szlovákiában mindössze 123 aktív könyvtár akad, köztük immár több olyan, amely sikeresen élte át a válság kezdeti éveit, és munkásságát hozzáigazította az újszerű igényekhez (ilyen pl. a pozsonyi Slovnaft és Elektrovod, a komáromi Szlovák Hajógyár könyvtára). Ez utóbbi műszaki könyvtárak mindegyikét információelemző intézménnyé vannak átféldőben.

A műszaki információellátás szempontjából lényeges, hogy 1993. január elseje óta szabványügyi és szabadalmi hivatal működik az országban, s mindkettő gazdag szolgáltatási kínálatot alakított ki. A Szlovák Műszaki Könyvtár mellett sem mentek el eseménytelenül az utóbbi évek. Ez először is azt jelenti, hogy megszűntek a könyvtár korábbi felhatalmazásai, másodsor pedig azt, hogy új szerepkört kellett kialakítania a maga számára.

E szerepkör első szegmense a műszaki könyvtárak nyilvántartása és működési adataik statisztikai feldolgozása volna, amely feladatnak a könyvtár régóta tett eleget, és jelenleg is eleget tesz (e célból CDS MicroISIS adatbázist működtet). Most azonban sokan vitatják ezt a funkciót, minthogy a korábbi viszonyok konzerválását látják benne, illetve a könyvtárak új keletű szabadságát féltik tőle. Valójában felettebb hasznos és „ártalmatlan” e funkció megtartása.

A következő szegmens a képzés és továbbképzés, amely területen a könyvtár 1991 óta akkreditálási jogosítvánnyal rendelkezik. E funkció keretében a nem könyvtáros végzettségűek számára kiegészítő képzést működtet (10 napos bentlakás, rá négy hónapra dolgozatvédelem és vizsga), speciális tanfolyamokat rendez (a CDS-ISIS alkalmazásának elsajátítása, nyelvtanfolyamok stb.), és különféle szemináriumokat tart (pl. az Internetről).

Harmadjára kiadói tevékenységet folytat. Ez abból áll, hogy (1960 óta) kiadja a Szlovák Műszaki Könyvtár tájékoztatóját, illetve szakmai segédleteket és jegyzeteket tesz közzé.

Végül tanácsadó és konzultációs szolgálatot alakított ki a korábbi módszertani gondozás helyében. Ezt a műszaki könyvtárak szívesen és gyakran veszik igénybe.

A könyvtári törvénynek nyilvánvalóan a műszaki könyvtárak helyzetét is rendeznie kell, nem utolsósorban ami a nemzeti könyvtári rendszerben betöltendő szerepüket illeti.

/EHNOVÁ, M.: Technické knižnice na Slovensku. = Knižnice a Informácie, 28. kötet. 8–9. sz. 1996. p. 360–364./

(Futala Tibor)